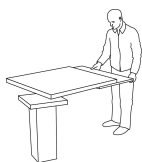

1

La muntanya de Rocacorba fa nou-cents noranta-nou metres d'altura i hi ha qui diu que, amb el bloc de formigó que hi han posat al cim, acaba d'arribar als mil. Des de dalt, es veu l'Estany de Banyoles com una bassa de mercuri i, més enllà, una esplanada que arriba fins al mar. Rocacorba deu el seu nom a una roca abissal habitada per una ermita. Pels voltants, un esperaria trobar-hi l'esquelet d'un animal incompreensible, però encara no s'ha donat el cas.

El cementiri de Pujarnol, més que a mig camí del cel, està a mig camí de Rocacorba. Ara, a la tardor, a Pujarnol hi cau una pluja infinita de fulles taronges. És una pluja circular perquè, si reculls una fulla i la marques amb una creu, l'endemà la veuràs caure d'un altre arbre.

De camí al cementiri, la mare ha distribuït uns rams de flors que eren, en canvi, netament caducs. N'ha donat un a la meva germana Laura, que conduïa, un altre al pare i un a mi. Anàvem al cementiri perquè era el dia de Tots Sants, Marc, i tocava visitar els avis i l'Oriol.

—Us espero aquí,

ha fet el pare des del cotxe, assenyalant-se la cama que li falta. A vegades al pare li fa mal aquesta cama, que és una cama etèria, i ens re-

clama silenci, solitud i foscor, com si tingués mi-granya a la ròtula. En moments així, la mare i la Laura es comporten amb normalitat i solvència, perquè no es noti que no entenen res. Diria que jo faig el mateix, tot i que dubto que funcioni: el pare coneix la veritat. No és que tingui cap control, sobre ella, però s'hi comunica constantment. Un dia va dir

—demà no sortirà el sol

i, efectivament, l'endemà vam llevar-nos amb un núvol negre cobrint el cel; no pas tapant el sol, sinó dissimulant la seva absència. L'Ajuntament va haver de deixar els fanals encesos durant vint-i-quatre hores, i es veu que va sortir tan car.

Segons la meva germana, més que per una qüestió hereditària, el pare té accés a la veritat per raons territorials. El veïnat de Merlant, on va néixer, no està ni a solana ni a obaga i, certament, el sol hi pica amb objectivitat absoluta. La tesi que el pare ha crescut en un poble escollit em convenç perquè, lluny de desmerèixer-lo, l'eleva a la categoria d'un enviat. Que és també un eufemisme per dir intrús.

Sovint el pare em dóna uns consells que són porcions de veritat,

—no vas bé,

i es torna molt dèbil i patètic, com si no ho suportés. Suposo que la relació que manté amb la veritat no és sempre agradable. Algun cop n'ha estat clarament víctima, com aquella matinada que va entrar amb calçotets a l'habitació, va obrir el llum, va sacsejar-me fins a despertar-me i em va dir
—no t'importem una merda.

Pujarnol, a diferència de Merlant, està enclotat en una vall on no s'hi formalitzen ni les sortides ni les postes de sol: els fets rellevants s'esdevenen darrere les muntanyes. Si la mare, com avui en apropar-se al cementiri, opina

—s'hauria de segar la gespa

la Laura o jo assentirem conscients que fer-ho no causaria cap mena d'impacte. Obstinateda, com insistint en la importància, la mare ha caminat del cotxe a l'església amb el seu ram en una mà i el del pare a l'altra.

Just abans de creuar la tanca, ens ha ordenat que dediquéssim uns segons de silenci a cadascun dels nínxols. El cementiri de Pujarnol és tan petit que no fer-ho seria de mala educació. He assentit amb desgana, resseguint la vertical d'un xiprer. M'agrada el tel enganxós que deixen els fruits dels xiprers als dits. Són com boles de resina.

L'àrea del cementiri dibuixa un semicercle contigu a l'absis de l'església. L'hem caminat a poc a poc, de dreta a esquerra. Els silencis de la mare davant les tombes eren d'una desimboltura impròpia: a la cua del supermercat o a la perruqueria no és així d'extravertida. Al cap d'una estona antiga hem arribat als nínxols de la família. La Laura i jo hem deixat els nostres rams recolzats al granit dels avis. La mare ha fet el mateix amb el ram del pare, i ha posat l'altre davant del nínxol de l'Oriol, un germà pretèrit seu sobre el qual fa molta mandra formular preguntes.

Al granit de la tomba dels avis s'hi troben dues fotos enganxades com mol·luscs. També hi ha una oreneta gravada amb broca. En realitat, al cementiri de Pujarnol hi ha ocells vetllant per la majoria dels morts. La gent els fa posar perquè acompanyin el difunt per sempre, ignorant que només s'ajunten tants ocells en els fenòmens migratoris.

L'avi va enviudar molt abans que la Laura i jo nasquéssim, també abans de la mort del seu fill gran. No sé si l'avi s'enyorava, ni què feia en realitat. El recordo patrullant el Pla de l'Estany amb la seva furgoneta-taller blanca. Si, per exemple, s'havia de baixar un gat d'un arbre, arribava

ell amb la furgoneta-taller, la desplegava com una navalla suïssa, fent una coreografia fabulosa d'artefactes, i li tornava el gat a la senyora. Després s'acomiadava amb la mà i desapareixia envoltat per un cercle que es feia progressivament petit fins a deixar el fons negre.

A vegades l'avi em convidava a entrar a la furgoneta-taller i em descrivia els plànols rupestres dels seus invents, que penjaven com notes d'una nevera entre les eines i les guies imantades que les sostenien. Poc abans de morir-se de l'infart, em va ensenyar el prototip d'un cor elèctric fet amb el motor d'un neteja-parabrises. Me'l va acostar a l'orella i em va posar el seu dit de marbre a la caròtide, perquè comparés els ritmes,

—zis-zas, zis-zas.

També tenia una escopeta i jo sempre em preguntava a quina edat s'era prou gran per disparar-la. La feia servir per caçar el senglar, en una lluita ancestral i del tot canònica, en la qual l'un no era res sense l'altre.

L'avi va morir l'hivern que vaig complir dotze anys. La mare, una setmana després de la missa, va dictaminar

—la furgoneta-taller no està en venda

i la va col·locar en un racó de l'era, repintada, ordenada i recoberta de flors. També va contractar un esquadró d'homes per desentrellar la fisiologia de cables de casa, que l'avi havia ideat amb els anys i que li atorgaven un aire orgànic; de malalt, potser. Des d'aleshores, és la mare qui dóna corda al rellotge de la sala, així la casa no se'ns acaba de morir.

Al principi, desconfiava molt d'ella quan la veia remenant aquell rellotge. Si estàvem en família, sovint descobria que la mare no era un dels nostres. En una ocasió, per exemple, la vaig veure travessar una paret. Estàvem tots dinant a fora i la mare va endur-se unes safates. Com que creia que ningú la mirava, va entrar directament a la cuina, estalviant-se el camí fins a la porta. Amb tal troballa vaig guanyar-me el dret d'odiar aquella impostora. Si teníem gent a casa i bevia i feia bromes estúpides, jo deia entre dents

—tu calla, morta.

A mesura que he anat creixent, però, he hagut d'acceptar que poden haver-hi molts estats entre la vida i la mort i, en realitat, aquesta diferència m'ha deixat d'importar. Ara, la mare em molesta de manera més completa, s'ha tornat més difícil de culpar.

Potser per això, amb ella acostumo a fer l'exercici de mirar-li la cara a consciència, molt concentrat. Quan ho faig, deixa de ser la meva mare, que és un concepte molt difús, i es concreta en una dona. Adquireix faccions totalment variables: és impossible traçar una lògica entre dues de les seves concrecions. Analitzant-la als àlbums, un s'adona del control absolut amb el qual es concreta, perquè a totes les fotos hi surt la mateixa persona. Suposo que ho fa per no aixecar sospites.

Aturada davant dels nínxols dels avis i l'Oriol, la mare ha començat a recitar un poema. S'havia posat les ulleres a l'altura del nas i, amb el braç estirat, sostenia una llibreta que mantenia oberta prement fort amb el polze. Ha llegit les primeres paraules amb una atenció aproximada, com a la resta de diumenges i festius, que ens recita els poemes durant el dinar. A l'avi això l'avorria molt. A mi també, tret de la vegada que en va proposar un que jo havia escrit secretament. Mai he entès com s'ho va fer.

Encara que no ho manifesti, al pare sí que li interessien els poemes,
—nens, silenci,
imagino que perquè, quan la mare els llegeix,

és l'únic moment en què s'obre una escletxa i un té accés a episodis del seu món. La resta del dia, la mare forma part del paisatge i se la pot donar tranquil·lament per suposada.

Aprofitant la lectura, la Laura i jo hem tornat discretament, en catorze versos, cap al cotxe. En veure'ns pel retrovisor, el pare ha tret el braç per la finestreta, assenyalant el cel, i de sobte s'ha posat a ploure absurdament.

—La mare, Marc.

He corregut a buscar-la, aquesta vegada per la part esquerra de l'església. Abans d'arribar-hi, des d'un angle mort a uns vint metres d'ella, he vist com la mare sondejava Pujarnol amb el cap. M'he arrambat a la paret per instint. Queia una pluja freda i gruixuda, però la dona no semblava adonar-se'n, estava vertical al mateix lloc on l'havíem abandonat amb el poema. Ha fet dues voltes sobre si mateixa, una en sentit horari i l'altra en sentit antihorari, movent amunt i avall el cap a mitja fase, de manera que a la primera volta ha comprovat que ningú la veiés des del campanar, des de Can Gelada o des de la rectoria, i a la segona ha repassat els xiprers, la carretera i l'horitzó. En acabat, s'ha ajupit per retirar un paper d'una escletxa adjacent al nínxol de l'Oriol. L'ha

estripat i n'ha guardat els trossos a la butxaca de l'abric. Llavors s'ha tret un altre paper, molt ben plegat, de dins la bossa. L'ha introduït a l'esclera amb una quotidianitat espantosa, de memòria. He retrocedit uns metres, per agafar inèrcia, i m'he posat a córrer cap a ella. Quan m'ha vist ja es disposava a tornar i li he fet un senyal ingenu amb el braç, avisant-la que l'estàvem esperant.

Quan hem entrat al cotxe el pare ha observat
—esteu xops,
diria que en sentit figurat.